

# BAZ İSTASYONLARINDA Hukuki Süreç

Baz istasyonları son dönemde halkın ciddi tepkisi ile karşılaşmaktadır. Halk, baz istasyonlarını istememekte ve istasyonların kaldırılması için gösteriler, basın açıklamaları yapmakta; valiliklere, kaymakamlıklara ve belediyelere başvurumaktadır. Hatta gösterilerde bazen "doz aşımakta" ve istasyonu kurmakla görevli olan kişilere tehdit, darp hakaret edilmektedir.

Baz istasyonlarını kuran "kişilere" gösterilen aşırı tepkinin nedenini halkın bu konuda yeterince bilgilendirilmemiş olması ve istasyonun kaldırılması için hangi makama, nasıl, hangi yöntemle başvurusu gerektiğini bilmemesi olarak yorumlamak mümkündür. Bu çalışmanın amacı, baz istasyonlarının kuruluşundan sökülüşüne kadar işleyen hukuki süreç konusunda halkımızı ve uygulamacıları aydınlatmak; bu yolla da nereye, nasıl, hangi yöntemle başvurulması gerektiği konusunda insanları bilinçlendirmektir. Bu çalışmada, baz istasyonlarının insan sağlığına etkileri üzerinde ayrıntılı olarak durulmayacak ancak yargı kararları ışığında, kararlara dayanak oluşturan bilirkişi raporları doğrultusunda, konuyu açıklamak için baz istasyonlarının ve elektromanyetik alanların insan sağlığına olan etkilerine kısaca değinilecektir. Zira, baz istasyonlarının halk sağlığına etkisi hukuk ilminin değil, tıp ilminin konusunu oluşturmaktadır. Bu nedenle, halk sağlığına etkiler bakımından bir halk sağlığı uzmanından yararlanmakta fayda vardır.

## 1.) Baz İstasyonlarının Kuruluşu ve İlgili Mevzuatın Değerlendirilmesi

Baz istasyonlarının kuruluş sürecinin incelenmesi, hem bu çalışmanın kapsamının anlaşılması hem de gösterilecek "haklı tepkinin" amacından sapmaması bakımından önem taşımaktadır. Baz istasyonlarının kuruluşu, 12.07.2001 tarihinde TC Telekomünikasyon Kurumu Başkanlığı tarafından yayınlanan "10-60 GHZ frekans Bandında Çalışan Sabit Telekomünikasyon Cihazlarından Kaynaklanan Elektromanyetik Alan Şiddeti Limit Değerlerinin Belirlenmesi, Ölçüm Yöntemleri ve Denetlenmesi Hakkında Yönetmelik"<sup>1</sup> hükümlerine dayanmaktadır.

Konuyla ilgili olan diğer mevzuat ise 10 Kasım 2008 günlü 27050 sayılı Mükerrer Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren, 69 maddede 5 geçici maddeden oluşan 5809 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'dur. Ancak, burada şunu belirtmekte yarar vardır; 5809 Sayılı Kanun'dan sonra bu Kanun'un uygulamasına yol gösterecek bir yönetmelik yayımlanmış değildir. Dolayısıyla, yukarıda bahsettiğimiz 2001 tarihli yönetmelik, 5809 Sayılı Kanun'la çelişmediği ölçüde uygulanacaktır.

5809 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu'nun (EHK) ilgili hükümlerinin değerlendirilmesi, konuya ışık tutmak bakımından önemlidir. Bu nedenle, aşağıda öncelikle 5809 Sayılı Kanun'un ilgili maddelerine değinilmiş, ardından Yönetmelik hükümleri incelenmiştir.

### 1.1. 5809 Sayılı EHK Hükümlerinin Değerlendirilmesi

Kanunun, konumuzla ilgili olan maddeleri 3, 12, 54 ve 65. maddelerdir. Çalışma bu kapsamda yürütülecektir. Kanunun 3. maddesinde tanımlar düzenlenmiştir. Buna göre, eski adı Telekomünikasyon Kurumu olan ve adını 4513 Sayılı Kanun'la değişik "Telsiz Kanunu"ndan alan kurum, artık "Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu" (BİTİK)<sup>2</sup> olarak adlandırılmıştır. 5809 Sayılı EHK'nun 12. maddesinde ise 3. maddede tanımlanan işletmecilerin (Turkcell, Vodafone, Avea) hak ve yükümlülükleri düzenlenmiştir.<sup>3</sup>

Buna göre işletmeci, Kurum tarafından yetkilendirildiği ölçüde ve bu koşullara uymak kaydıyla elektronik haberleşme hizmetini sunabilecektir. 5809 Sayılı EHK'nun 54. maddesi<sup>4</sup> ile işletmecilere ancak Kurum (BİTİK) tarafından yetki belgesi verilebileceği düzenlenmiştir. Bir başka deyişle, kurumdan yetki belgesi almayan bir işletmecinin hizmet sunma yetkisi söz konusu değildir. Aynı şekilde, Kanun'la getirilen son yenilik, BİTİK tarafından yetkilendirilen ve sertifika verilen işletmecilerin elektromanyetik ölçüm bakımından yetkili kılınmış olmasıdır.

Bir başka anlatımla, 5809 Sayılı Kanun'un yürürlüğe giriş tarihi olan 10.11.2008 tarihinden itibaren artık BİTİK tarafından yetkilendirilmemiş hiçbir kurum ya da kuruluş baz istasyonunun radyasyon değerlerini tespit edemeyecektir. Ölçüm yetkisi almak isteyen kurum veya kuruluş BİTİK'e başvuracak ve 5809 Sayılı Kanun'un ekinde düzenlenen tablodaki bedeli Kurumun hesabına yatırarak ve yetki belgesini bu şekilde alacaktır.

### 1.2. Yönetmelik Hükümlerinin Değerlendirilmesi

Konumuzun daha iyi anlaşılması bakımından yönetmeliğin ilgili maddelerine de değinilmesi yerinde olacaktır.

Yönetmeliğin ilk maddesinde de belirtildiği gibi, Yönetmelikte elektromanyetik alanların limit değerleri de belirlenmiştir. Ayrıca, ölçümün ne şekilde yapılacağı, hangi saatlerde yapılmasının uygun olduğu, baz istasyonlarının yerleşim yerlerine ve okul gibi kurumlara uzaklığının ne kadar olması gerektiği de bu yönetmelikteki değerlere göre belirlenecektir.

Yönetmelikte öngörülmuş belirli bir güvenlik mesafesi yoktur. Ancak güvenlik mesafesinin nasıl belirleneceğine dair Yönetmeliğin 6, 8 ve 16. maddelerinde matematiksel formül öngörülmüştür. Bu formül gereğince, okullar için, okulun bahçe duvarı esas alınarak hesaplamaya gidilecektir. Güvenlik mesafesinin hesabında, yönlü antenler için, Yönetmeliğin 8. maddesine göre, baz istasyonunun arka yüzü dikkate alınmayacak, sadece ön yüzü dikkate alınacaktır.

Ayrıca, Yönetmeliğin 20. maddesi gereğince, ölçümlerin mutlaka baz istasyonu çalışır durumdayken ve gündüz saatlerinde yapılması, konuşmaların yoğun olduğu saatlerin seçilmesi, antenin yayın yaptığı yönden başlamak üzere yatayda sağa ve sola doğru 20 derecelik açılarla, en az üç noktadan ölçüm yapılması; sokak aralarında yapılacak ölçümlerde ise antenin yayın yönü dikkate alınarak gerek antenin karşısındaki açık alandan gerekse yayına direkt maruz kalan binadan başlanılmak üzere ölçüm yapılacaktır. Eğer yapılan ölçüme göre tespit edilen değerler Yönetmelikteki değerlerle örtüşmekteyse o yere baz istasyonu kurulması için, ilgili işletmeci BİTİK'e başvuracak ve Kurumdan "güvenlik sertifikası" alacaktır.

1. Yönetmeliği kısaca "Yönetmelik" olarak adlandıracaktır.

2. MADDE 3 – (1) Bu Kanunda geçen: z) İşletmeci:

dd) Kurul: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurulunu,

ee) Kurum: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumunu, ifade eder.

3. MADDE 12 – (1) İşletmeci, Kurum düzenlemeleri ve yetkilendirmesinde öngörülen şartlara uygun olarak yetkilendirildiği kapsamdaki elektronik haberleşme hizmetini sunma hakkına sahiptir. h) Elektronik haberleşme şebekelerinden kaynaklanan elektromanyetik alanlara kamu sağlığını tehdit edecek şekilde maruz kalınmasının engellenmesi ile ilgili önlemlerin bu Kanun çerçevesinde alınması. Yetki belgesi

4. MADDE 54 – (1) Kurum tarafından düzenlenmiş yetki belgesini haiz olmayan gerçek veya tüzel kişiler, ölçüm ve denetim hizmeti veremez. (2) Bu maddenin uygulanmasına ve yetki belgesi verilmesine ilişkin usuller ile denetim yetki belgesi ücretleri Kurum tarafından düzenlenir.